

■ KRÖNIKA

Något att ägna väntetiden åt

Då och då ramlar det in provexemplar på någon skrift på redaktionen. Jag har gått runt med ett sådant ett tag, av tidskriften Soma, utgiven av Karolinska universitetssjukhuset och en kväll tittar jag närmare. Jag blir inte besviken.

Jag stannar vid en krönika av läkaren och författaren P C Jersild – en text som ställer den vardagliga omvårdnaden av gamla och svaga mot de teknologiska undren. Kommer vi i framtiden att anse oss ha råd med bägge? Redan nu är tiden för samtal med doktorn hårt beskuren för den som kommer till vårdcentralen.

Vill ni ha det så? Det gör inte jag. Men jag vill inte välja. Vi måste fixa bägge.

Jag stannar vid en redogörelse, där flera forskare intervjuas kring regenerativ medicin, det vill säga kunskap och teknik som kan göra det möjligt att skaka av sig problemet med för få organdonatorer och skapa nya organ av kroppseget material – med minskad risk för avstötning och därmed minskat behov av ständig medicinering som positiv biverkan.

Vad gör det med oss? Blir vi oförsiktigare med våra kroppar när reservdelar blir lättåtkomligare?

Jag stannar vid skildringen av det brittiska specialritade sjukhuset Circle Bath, där arkitekterna tänkt extra för att skapa fungerande, stimulerande och lugnande miljöer. Läkare och sköterskor tycker sig se fantastiska effekter.

Bara att placera lampor så att en liggande människa inte får skärrande strålkastarljus i ögonen inför operationen kan göra att man behöver mindre bedövningsmedel, att uppvaknandet blir enklare och rehabiliteringen får en bättre start. Jag kommer att tänka på svensk forskning som visat att barn som måste ligga stilla i trånga röntgenapparater kan slippa sövas ner om man förbereder och avleder med hjälp av sagor och film.

Det här är högtintressant forskning och högtintressanta frågor – alltid. För den som är sjuk eller har sjuka anhöriga är de extra betydelsefulla. Förmodligen har Karolinska tänkt på det: Soma har nämligen sedan 2008 funnits i väntrummen på mottagningar i Stockholm. Nu ska den börja säljas i butik – och växa till innehållet.

Men varför, tänker jag, finns den inte här hos oss, på våra vårdcentraler och läkarmottagningar? Säkert har fler än jag suckat över gamla veckotidningar vars innehåll aldrig känts särskilt angeläget och dessutom hunnit bli rätt föråldrat?

Somas innehåll är både aktuellt och angeläget och det behöver spridas. Vård ska ges i samverkan mellan expertis och patient. Den patient som har kunskap om möjligheter och frågeställningar har lättare både att komma på frågan och förstå svaret.

Och vårt klena valdeltagande till trots är sjukvård ett viktigt politiskt sakområde. I Soma finner jag till exempel en intervju med Maj-Lis Hellenius, chef för Karolinskas livsstilsmottagning. Hon vill ha större och bredare satsningar på livsstilsmottagningar vid våra vårdcentraler – vilket odiskutabelt är mer sympatiskt än att låta folk köra slut på kroppen och sedan skaffa reservdelar – men hon konstaterar också att det är viktigt att alla är med på tåget "så att inte livsstilsförändring är något som bara en del av samhället kan ta del av."

Det betyder att man måste anstränga sig extra för att fånga upp grupper med större ohälsa – ofta socioekonomiskt svaga som arbetslösa och invandrare. Att lägga ut en tidskrift på väntrumsbordet löser inte problemet, men det kan dra ett strå till stacken genom att sprida kunskap och starta samtal.

Marita Adamsson
kulturredaktör
kultur@bohuslanningen.se



Men varför, tänker jag, finns den inte här hos oss, på våra vårdcentraler och läkarmottagningar?

Prosan är inte helt övertygande, men det är stoffet om döttrar och mödrar tycker Bohuslänningens recensent Jan Karlsson om Doris Dahlin nya roman.

Detta borde filmas



Doris Dahlin

Foto: Ulla Montan

Böcker

DORIS DAHLIN

Till mamma på mors dag
Ordfront

Elisabet är psykolog med egen mottagning i centrala Stockholm. Välrenommerad, ofta anlitad som föreläsare. Håller kurser i krishantering för högt uppsatta chefer. Desto svårare har hon att hantera privatlivet och den mörka barndomshemlighet som trängts bort och som med hänsyn till presumtiva läsare inte bör röjas här. Detta kan dock sägas: sömnrubbingar leder vidare till utmattningsdepression och panikångestattacker.

Doris Dahlins bastanta roman, lägligt nog kallad **Till mamma på mors dag**, växelberättar Elisabets historia med Resedas. Deras vägar har tangerats under uppväxtåren i den lilla norrländska staden (författaren härstammar från Härnösand) och skall nu, när bägge passerat femtioårsstreck, av en slump korsas.

Fast mest handlar romanen – hör titeln – om de bägge kvinnornas förhållande till respektive mor: Resedas är nyss död, Elisabets levande men dement. På idéstadiet vill Dahlin samtidigt berätta en generell kvinnohistoria som inbegriper bortval-

da barn och oklippta navelsträngar. Tigandet, konsten att vara till lags, tyst tassa omkring. Ha leendet placerat i ryggmärgen. Anpassningsförmågan och känslolvulkanerna som rymts därunder.

I stället för att kyssa maken Gustav, kirurgen, ligger Reseda – städerskans dotter, klassklättaren som bytt från Andersson till Ekedal och blivit ekonomihufvudsak – på alla upptänkliga ställen med en sju och ett halvt år yngre vaktmästare.

Och det slår mig plötsligt att detta, snarare än en genomarbetad roman, är ett riktigt bra manus för en tv-serie om mogna kvinnor och mindre mogna män.

Och det slår mig plötsligt att detta, snarare än en genomarbetad roman, är ett riktigt bra manus för en tv-serie om mogna kvinnor och mindre mogna män.

Ett grundstoff som bottnar i olikartade erfarenheter och väl utmejslade detaljer och parallellt håller själva berättandet vid liv. Här finns kort sagt potential.

För om det är något finansierare och producenter gillar så är det (väl?) glassiga och bekväma miljöer: Elisabets samtid rymmer Norrgavel och NK, Svenskt Tenn och tavlor av Ola Billgren, hennes dåtid morföräldrarnas bordsskick och matsilver, Bruno Mathsson-stolar och "Josef Franks blommande kretong".

Hon bär den med sig, Elisabet – den korrekta inhemska smaken. Den rena och kontrollerade estetiken. Medan Reseda brottas med mammans porslinsfigurer och väldiskade glasskartonger tar sig Elisabet tid för en längre vistelse i Kalamata.

Trots den grekiska infärgningen, och anspelningarna på mytologiskt accepterade väverskor och gudinnor, är själva prosakonsten inte alltid helt övertygande – stundom slirar bildspråket, lite för ofta begränsas gestaltningen till resumé och referat.

Men som manus för ovan tänkta serie är detta 330 optimala sidor.

Jan Karlsson